

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

07.06.2021

п. г. т. Алексеевское

КАРАР

№ 192

**Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районы
территориясендә мемориаль
такталар һәм башка истәлекле
билгеләр кую тәртибе турында**

Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә һәйкәлләр, мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру өлкәсендә бердәм сәясәтне гамәлгә ашыру, аларны урнаштыру һәм саклауны тәэмин итү турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү максатларында, «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Уставы нигезендә

каrar бирәм:

1. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр турында Нигезләмәне расларга (1 нче кушымта).
2. Ватан тарихының күренекле вакыйгалары һәм эшлеклеләре истәлеген мәңгеләштерү буенча комиссия составын расларга (2 нче кушымта).
3. Авыл жирлегә башлыкларына жирлек территориясендә мемориаль такта яки башка истәлекле билге куелганнан соң 3 көн эчендә район реестрына керту өчен «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының В.И. Абрамов исемендәге Туган як музей» МБУга тиешле мәгълүматны житкерергә тәкъдим итәргә.
4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары А.В. Симашевага йөкләргә.

Башкарма комитет житәкчесе

О.А.Гайнуллин

Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районы
башкарма комитетының
2021 елның 7 июнендәге
192 номерлы карарына
1 нче кушымта

Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр турында НИГЕЗЛӘМӘ

1. Гомуми нигезләмәләр

1. Әлеге Нигезләмә түбәндәгеләрне билгели:

- Алексеевск муниципаль районы, Татарстан Республикасы, Россия Федерациясе тарихында күренекле вакыйгалар турында, шулай ук эшчәнлекләре өлкәсендә казанышлары һәм өлеше район, республика һәм Ватанга әһәмиятле файда китергән шәхесләр турында истәлек мәңгеләштерү турында карарлар кабул итү өчен нигез булган критерийлар;

- урнаштыру турында карар кабул итү тәртибе,

- муниципаль берәмлек территориясендә һәйкәлләр, мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру тәртибе һәм шартлары;

- югалган һәйкәлләрне, мемориаль такталарны ремонтлау, реставрацияләү һәм торгызу эшләрен финанслау тәртибе;

- һәйкәлләрне, мемориаль такталарны һәм башка истәлекле билгеләрне исәпкә алу тәртибе, аларны саклау һәм эстетик рәвештә саклау бурычлары.

1.2. Әлеге Нигезләмәдә түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

1.2.1. Һәйкәл (истәлекле билге) - кешеләрне, вакыйгаларны, объектларны, истәлекле урынны, тарихи фактны мәңгеләштерү өчен билгеләнгән локаль объект. Һәйкәлләрнең аеруча киң таралган төрләре: сынлы төркем, статуя, стела, бюст, триумфаль арка, колонна,obelisk, мемориаль такта һ. б. Архитектура планында һәйкәлләр пространство оештыралар, майданның яисә башка ижтимагый киңлекнең визуаль үзәге ролен үтиләп.

1.2.2. Мемориаль такта - рельефлы композиция рәвешендәге истәлекле билге, нинди дә булса зат яисә вакыйга турындагы хәтерне мәңгеләштерә торган текстлы плита (кайчакта сурәт белән), гадәттә, әлеге зат яки вакыйга белән бәйле бина (корылмалар) фасадында урнаштырыла һәм мәшһүр граждан һәм (яисә) тарихи вакыйга, истәлекле урын, мөмкин булган тематик сурәтле тарихи факт турындагы текстлы формадагы мәгълүматны үз эченә ала.

1.2.3. Башка истәлекле билгеләр - тарихи вакыйга турында мәгълүмат бирүче яки сакланмаган биналар һәм тарихи, мәдәният һәм архитектура һәйкәлләре булган башка объектларның урнашу урыннарына күрсәтүче яисә урам исемнәрен, шулай ук исемнәргә дучар булган урамнар тарихын аңлатучы мәгълүмат такталары (табличкалар).

1.3. Истәлекле билгеләр кую күренекле тарихи вакыйгалар, истәлекле урыннар һәм тарихи фактлар истәлеген мәңгеләштерүнең бер формасы булып тора.

1.4. Әлеге Нигезләмә биналарның фасадларын һәм интерьерларын бизәү өчен кулланыла торган декоратив-гамәли һәм бакча-парк сәнгате объектларын, архитектура элементларын урнаштыруга, зиратлар территориясендә һәйкәлләрне урнаштыруга, шулай ук Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерүгә бәйле мөнәсәбәтләргә кагылмый.

2. Әлеге Нигезләмәнең хокукый нигезе

Әлеге Нигезләмәнең хокукый нигезе – Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарлар) турында» 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Уставы.

3. Хәтерне мәңгеләштерү турында карарлар кабул итү критерийлары

3.1. Хәтер мәңгеләштерү турында карар кабул итү критерийлары түбәндәгеләр:

- Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының халык пункты тарихында тарихи вакыйганың, истәлекле урынның, тарихи фактның әһәмияте;

- дәүләт, ижтимагый, сәяси, хәрби, житештерү һәм хужалык эшчәнлегендә, фәндә, техникада, әдәбиятта, сәнгатьтә, мәданияттә, спортта рәсми рәвештә танылган шәхеснең казанышлары булу, Алексеевск муниципаль районына, Татарстан Республикасына, Россия Федерациясенә озак вакытлы файда китергән эшчәнлекнең билгеле бер өлкәсенә аерым өлеш керткән өчен.

3.2. Мемориаль такта яисә башка истәлекле билге кую турындагы мәсьәләне хәл иткәндә әлеге тарихи вакыйганы, истәлек урынын, тарихи фактны яисә гражданны Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә мәңгеләштерүнең башка рәвешләре булу яисә булмау исәпкә алына.

4. Мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру турындагы инициатива

4.1. Мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру турындагы инициатива дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башлыгына, кимендә 5 кешедән торган депутатлар төркеменә, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитетына, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә үз эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмаларга, шулай ук актив

сайлау хокукына ия гражданнар төркеменә, кимендә 50 кешегә (алга таба – инициатор(лар)) карый.

Хәтер мәңгеләштерергә тәкъдим ителгән гражданнарның туганнарының үтенечнамәләре мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру турында каралмый.

4.2. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитетына мемориаль такта яисә башка истәлекле билге кую турындагы мәсьәләне карау өчен түбәндәге документлар тапшырыла:

1) инициаторның түбәндәге үтенечен үз эченә ала:

- тарихи вакыйга, истәлекле урын, тарихи факт яисә мәңгелеккә тәкъдим ителә торган затның казанышлары турында белешмәләр;

- мемориаль такта яисә башка истәлекле билге куюның тәкъдим ителә торган урынын нигезләү;

2) тарихи яисә тарихи-биографик белешмә;

3) тарихи вакыйганың, истәлекле урынның, тарихи фактның яисә граждан казанышларының дөреслеген раслый торган архив документларының күчермәләрен, аның турында истәлекне мәңгеләштерергә тәкъдим ителә торган, шулай ук аның турында хәтерне мәңгеләштерергә тәкъдим ителә торган гражданның яшәү чорына күрсәтмә булган күчермәләрен;

4) мемориаль такта яисә башка истәлекле билге куюның тәкъдим ителә торган урыны турында белешмәләр;

5) мемориаль такта яисә башка истәлекле билге куюның тәкъдим ителә торган урыны фотографиясен;

6) мемориаль тактада яисә башка истәлек билгесендә язу тексты турында тәкъдимнәр;

7) мемориаль такта яисә башка истәлекле билге эскизы;

8) бина милекчесенә (корылма, жир кишәрлеге) мемориаль такта яисә башка истәлекле билге билгеләү тәкъдим ителә торган язма ризалыгы яисә күрсәтелгән бина (корылма, жир кишәрлеге) хужалык алып бару яисә оператив идарә хокукына ия булган зат;

Мемориаль такта, башка истәлекле билге кую өчен күпфатирлы йортта урыннар милекчеләренә гомуми мөлкәтен файдалану кирәк булган очракта, күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләренә мемориаль такта, истәлек билгесе урнаштыруга ризалык бирү турындагы гомуми жыелышы беркетмәсе тапшырыла. Күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләренә гомуми жыелышы карары Россия Федерациясе Торак кодексы таләпләре нигезендә кабул ителә.

9) мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дәүләт тарафыннан саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен үткәрү һәм төбәк сәясәтен эшләү, идарә итү, координацияләү һәм норматив-хокукый жайга салу, дәүләт хезмәтләре күрсәтү, контрольдә тоту функцияләрен гамәлгә ашыручы Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органы белән мемориаль такта яки башка истәлек билгесе мәдәни мирас объекттында (тарих һәм мәдәният һәйкәлендә) яки мәдәни мирас объекттын саклау зонасында урнашкан булса, язма килешү;

10) мемориаль такта яисә башка истәлек билгесе урнаштыру эшләрен проектлау, үтәү эшләрен финанслау турында инициаторның язма йөкләмәсе;

11) мемориаль такта, истәлек билгесе милекчесе сыйфатында инициатор үтенечендә күрсәтелгән затның ризалыгын язма раслау, мемориаль такта, истәлек билгесе милек итеп алу.

5. Мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру турындагы инициативаны карау

5.1. Әлеге Нигезләмәнең 4.2 пунктында күрсәтелгән документлар белән бергә мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру турындагы үтенечнамә Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында күренекле вакыйгалар һәм ватан тарихы эшлеклеләре истәлеген мәңгеләштерү комиссиясе тарафыннан карала (алга таба - комиссия).

5.2. Комиссия мемориаль такта яисә башка истәлекле билге кую турындагы мәсьәләне караганда, аны урнаштыру урынының күздә тотылган үзенчәлекләре исәпкә алынырга тиеш (бинаның фасадында мемориаль такта яисә башка истәлекле билге урнаштыру тәкъдим ителә торган техник халәте, ремонт эшләрен уздыру кирәкчелеге, архитектура, тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау органнары тарафыннан билгеләнә торган таләпләр).

5.3. Комиссия, тәкъдим ителгән материаллар турында фикер алыша һәм ачык тавыш бирү тәкъдимен кабул итә.

Комиссия тарафыннан үтенечнамә хупланган очракта, комиссия тәкъдимнәре һәм әлеге Нигезләмәнең 4.2 пунктында күрсәтелгән материаллар Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенәң социаль мәсьәләләр буенча урынбасарына мемориаль такта яисә башка истәлекле билге кую турында күрсәтмә әзерләү өчен җибәрелә.

Үтенечнамәне кире кагу турындагы комиссия карары нигезле булырга һәм баш тартуның сәбәбен (сәбәпләрен) карап торырга тиеш. Үтенечнамә кире кагылган очракта, комиссия кабул ителгән карар турында Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башлыгына хәбәр итә.

5.4. Мемориаль такта яисә башка истәлек билгесе кую турындагы карарны мемориаль такта яисә башка истәлек билгесе куелган адрес һәм урын турындагы белешмәләр, мемориаль тактадагы язу тексты (истәлек билгесе), милекчегә һәм (яисә) баланс тотучыга күрсәтү булырга тиеш.

Мемориаль такта яисә башка истәлекле билге кую турындагы карарның күчермәсе Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының башкарма комитетына мемориаль такталарны һәм башка истәлекле билгеләрне исәпкә алу, шулай ук аларның торышын һәм сакланышын тикшереп торырга өчен җибәрелә.

6. Мемориаль такталарга һәм башка истәлек билгеләренә карата куела торган таләпләр

6.1. Мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр ныклы озын гомерле материаллардан (мәрмәр, гранит, чуен, бронза һ.б.) сакланырга тиеш.

6.2. Мемориаль такталарда һәм башка истәлекле билгеләрдә урнаштырылган текст рус һәм (яисә) татар телләрендә баян ителергә тиеш, кыска формада тарихи вакыйга турында белешмәләр, истәлекле урын, хәтерне мәңгеләштерергә тәкъдим

ителә торган тарихи факт, гражданның казанышлары яисә тормыш (эшчәнлек) чорлары турында, аның исемен, атасының исемен, фамилиясен тулы күрсәтеп, мәңгеләштерергә тәкъдим ителә.

6.3. Мемориаль такталар яисә башка истәлекле билгеләр композициясенә, тексттан тыш, портрет сурәتلәре, бизәкле элементлар, яктырткычлар кертелергә мөмкин. Мемориаль такталар яки башка истәлекле билгеләр композициясендә чәчәкләр кую мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру һәм ачу кагыйдәләре

7.1. Мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр алданрак билгеләнми:

- хәтерә мәңгеләштерелә торган граждән вафат булганнан соң өч ел;
- хәтер мәңгеләштерелә торган вакыйгадан соң биш ел.

7.2. Советлар Союзы Герое, Россия Федерациясе Герое, Социалистик Хезмәт Герое, Хезмәт Даны орденының тулы кавалерлары, шулай ук «Ватан алдындагы казанышлар өчен» ордены белән бүләкләнгән затларга, Бөек Ватан сугышында катнашучылар булган «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының мактаулы гражданы» исеменә лаек булган Батырлык ордены белән бүләкләнгән затларга мемориаль такта һәм башка истәлекле билге урнаштыру сроклары буенча чикләүләр кагылмый.

7.3. Мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр тарихи вакыйгалар, истәлекле урыннар, тарихи фактлар, яхшы күренә торган урыннарда күренекле гражданның тормышы һәм эшчәнлегә белән бәйлә биналарның (корылмаларның) фасадларында яисә ландшафтның билгеле бер өлешендә билгеләнә. Биналар (корылмалар) фасадларында урнаштырыла торган мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр биеклектә ике метрдан да ким булмаган биеклектә урнашырга тиеш.

7.4. Жил химиясе дип танылган биналарның (корылмаларның) фасадларында яисә интерьерларында мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру рөхсәт ителми.

7.4. Мемориаль тактаның яисә башка истәлекле билгенең рәсми ачылышы инициатор тарафыннан оештырыла һәм тантаналы шартларда уздырыла.

8. Мемориаль такталарның һәм башка истәлекле билгеләрнең сакланышын билгеләү, исәпкә алу, ачу һәм контрольдә тоту

8.1. Проектлау, эзерләү, мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр урнаштыру белән бәйлә эшләрне финанслау:

- дөүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары инициативасы белән гамәлгә ашырыла торган, тиешле бюджет акчалары һәм (яисә) жәлеп ителгән акчалар исәбеннән башкарыла;

- әлегә Нигезләмәнең 4 маддәсендәге 1 өлешендә күрсәтелгән башка затлар инициативасы белән гамәлгә ашырыла, аларның үз акчалары һәм (яисә) жәлеп ителгән акчалары исәбеннән башкарыла.

8.2. Мемориаль такталарны һәм башка истәлекле билгеләрне тоту, реставрацияләү, ремонтлау, вакытында яңарту һәм реставрацияләү алар урнашкан бинага, корылмаларга хезмәт күрсәтүче оешмалар һәм учреждениеләр тарафыннан шулай ук мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр милекчеләре хисабына башкарыла.

8.3. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә билгеләнгән мемориаль такталарның һәм башка истәлекле билгеләрнең торышын тикшереп торуну Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитетының инфраструктура үсеше бүлеге башкара.

8.4. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә урнаштырылган мемориаль такталар һәм башка истәлекле билгеләр реестрын исәпкә алу һәм алып баруну «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының В.И.Абрамов исемендәге Туган як музей» МБУ гамәлгә ашыра.

8.5. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә урнаштырылган мемориаль такталарның һәм башка истәлекле тамгаларның реестрын алып бару һәм саклау рәвешен, тәртибен һәм вакытлары Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты тарафыннан раслана

8.6. Мемориаль такталар, башка истәлекле билгеләр демонтажларга тиеш:

- жайланманы рөхсәт итә торган документлар булмаганда;
- эшләр башкару чорына бинаны ремонтлау һәм реставрацияләү эшләрен башкарганда яисә мемориаль такта эзерләгәндә.

8.7. Әлеге Нигезләмәнең таләпләрен бозып билгеләнгән мемориаль тактаны, башка истәлекле билгене күрсәтү чыгымнары аны урнаштырган юридик һәм (яисә) физик затларга йөкләнә.

8.8 Мемориаль тактаны йә фасадында мемориаль такта урнаштырылган бинаны ремонтлау һәм реставрацияләү эшләрен башкарырга кирәк булганда, демонтаж Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитетының демонтаж максатлары, датасы һәм чоры турында мәжбүри алдан хәбәр итеп башкарыла. Ремонт-реставрация эшләре тәмамлангач, мемориаль такта элеккеге урында билгеләнә.

8.9. Мемориаль такталарның һәм башка истәлекле тамгаларның торышын һәм сакланышын тикшереп торуну Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

**Башкарма комитет
эшләре идарәчесе**

Г.Ә.Йосыпова

Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районы
башкарма комитетының
2021 елның 7 июнендәге
192 номерлы карарына
2 нче кушымта

**Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында күренекле
вакыйгалар һәм илебез тарихы эшлеклеләре истәлеген мәңгеләштерү
комиссиясе составы**

Гайнуллин Олег Александрович	Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесе, рәис
Симашева Альбина Валентиновна	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесенң социаль мәсьәләләр буенча урынбасары - «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы мәгариф бүлеге» МКУ башлыгы вазыйфаларын башкаручы, рәис урынбасары
Осянин Владислав Александрович	«Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының В.И. Абрамов исемендәге Туган як музей» МБУ тикшеренү һәм мәдәни-белем бирү эшләре бүлеге мөдире, сәркатип
Әгъзалар: Белова Галина Владимировна	Алексеевск муниципаль районы башлыгы урынбасары (киләшү буенча)
Гайсин Марат Рафаэль улы	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесенң инфраструктур үсеш буенча урынбасары
Кәлимуллин Тимур Равил улы	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитетының инфраструктура үсеш бүлеге башлыгы
Кладова Ольга Германовна	«Татарстан Республикасы Алексеевск

муниципаль районының В.И. Абрамов
исемендәге Туган як музее» МБУ
директоры

Козонкова Лариса Геннадьевна

Татарстан Республикасы Алексеевск
муниципаль районы башкарма
комитетының архив бүлеге башлыгы

Хәмзина Елена Александровна

Татарстан Республикасы Хезмәт,
халыкны эш белән тәмин итү һәм
социаль яклау министрлыгының
Алексеевск муниципаль районындагы
социаль яклау бүлеге башлыгы
(киләшү буенча)

Монина Ирина Юрьевна

«Татмедиа» ААҖ филиалы директоры
- Алексеевск районының «Заря», «Тан»
газетасының баш мөхәррире
(киләшү буенча)

Макарихина Елена Степановна

Алексеевск муниципаль районының
ветераннар (пенсионерлар) җирле
ижтимагый оешмасы рәисе
(киләшү буенча)

**Башкарма комитет
эшләре идарәчесе**

Г.Ә.Йосыпова